

MARDİN E TİPİ VE KIZILTEPE K1 TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ, SİLİVRİ L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ VE ŞANLIURFA E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMLARI İNCELEME RAPORLARINA KARŞI OY YAZIMIZDIR

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunda görüşülen Mardin E Tipi ve Kızıltepe K1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz, Silivri L Tipi Kapalı Ceza İnfaz ve Şanlıurfa E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporlarında belirtilen hususlar tutuklu ve hükümlülerin içinde yaşadıkları fiziki koşulları ve hak ihlallerini yeteri kadar yansıtmamaktadır. Raporların bu haliyle kabulü ile komisyon üyeleri büyük bir haksızlığa belge oluşturmuş olacaktırlar.

Mardin Ceza İnfaz Kurumları, Silivri Ceza İnfaz Kurumları, Şanlıurfa Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulu'nun dört ay ara ile düzenli olarak komisyona sunduğu raporlar ile, TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu tarafından hazırlanan inceleme raporlarının birbiri ile örtüşmediği açıkça görülmektedir.

MARDİN E TİPİ VE KIZILTEPE K1 TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMLARI İNCELEME RAPORU İLE İLGİLİ TESPİTLER :

1. İzleme kurulunun 2012 yılı birinci dört aylık raporunda 16.03.2012 tarihinde Mardin Ceza ve İnfaz Kurumu ziyaretinde yapılan tespitler arasında koşullara günde bir saat sıcak su verildiği ancak kalabalık nedeniyle verilen sıcak suyun yetmediği tespit edilmiştir. TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu raporunda ise infaz kurumunun tamamının sabah bir saat, öğleden sonra bir saat olmak üzere günde iki saat su verildiği belirtilmiştir.
2. TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu raporunda ceza infaz kurumuna haftada üç gün diş hekimi geldiği belirtilmektedir. Ancak aynı raporun hükümlü ve tutuklular ile yapılan görüşmeler başlığında yer alan bilgilerde ise dokuz aydır dişini çektirmek için hastaneye götürülmeye bekleyenler olduğu bilgisi yer almaktadır. Çelişkili ifadeler içeren rapordaki incelemeler kısmında yer alan her gün aile hekimi, haftada üç gün diş hekimi geldiği ifadeleri ile kabul edilmesi hükümlü ve tutuklular adına yanlış ve haksız beyan olacaktır.
3. Hükümlü ve tutuklularla yapılan görüşmelerde yemeklerle ilgili sorunlarını anlatmışlar. Zehirlenmelere varan ciddi boyuttaki hijyen eksikliğini ifade etmişlerdir. Raporda memnuniyetsizliğin temeli yüzlerce kişinin damak zevki farklılığına bağlanmış ancak 22 Nisan 2012 tarihinde cezaevinde meydana gelen toplu zehirlenme olayı ile daha önce yapılan şikayetlerin damak zevki farklılığı ile ilgisinin olmadığı kanıtlanmıştır.

4. Tutuklu ve hükümlüler ile yapılan görüşmelerde kantin ihtiyacının sadece haftada belirlenen iki günde karşılanabildiği belirtilmiş ancak raporun sonuç kısmında bu soruna hiç değinilmemiş adeta göz ardı edilmiştir.
5. Tutuklu ve hükümlüler ile yapılan görüşmelerde bazılarının memleketlerinden çok uzaklardaki ceza infaz kurumlarına gönderildikleri belirtilmiş ancak raporun sonuç kısmında bu soruna hiç değinilmemiş, konu hakkında hiçbir tavsiyede bulunulmamıştır.
6. Raporda Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler Hakkında 13. Maddesi ile düzenlenen sohbet hakkının tutuklu ve hükümlülere tanınıp tanınmadığı hakkında hiçbir değerlendirmeye yer verilmemiştir. Genelgeye göre; *“Güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen istekli hükümlü ve tutuklular, 10 kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde ve idarenin gözetiminde, açık görüş alanlarında veya diğer ortak yerlerdeki sosyal faaliyetler çerçevesinde haftada toplam 10 saati aşmamak üzere sohbet amacıyla bir araya getirilebilir. Bu faaliyet hafta içerisinde açık görüş, avukat ve ziyaretçi görüşlerini aksatmayacak şekilde yaptırılır.”* Oysaki genelgeye uygun şekilde haftada toplam 10 saat sohbet hakkının tutuklu ve hükümlülere tanınıp tanınmadığı hususu değerlendirilip raporda yer verilmesi gerekmektedir.
7. Cezaevi resmi kapasitesi 480 olmasına rağmen 30.05.2012 tarihi itibari ile toplam 987 hükümlü ve tutuklu bulunduğu ve bu kişilerden 281 kişinin ortak kullanım alanları diye adlandırılan yani okuyan her kesin anladığı şekliyle daha açık belirtmek gerekirse yerlerde, koridorlarda, tuvalet ve banyo kapı önlerinde yattıkları anlaşılmaktadır. Cezaevindeki insanların istif edilmemesi gerekirdi.
8. Raporda, cezaevinde koğuştta ve açık kısımlarda kişi başına kaç m² alan düştüğü ve normal şartlarda kaç m² alan düştüğü tespitine yer verilmemiştir.
9. Tespit yapılırsa idi cezaevindeki kalabalık sorununun ulaştığı boyut daha net gözler önüne serilebilirdi.
10. Mardin’in mevsimsel özelliği olarak sıcak havadan bahsedilmesine karşılık sıcak hava ile sadece buzdolabı ihtiyacının bağdaştırılmış olması zaten kapasitesinin çok üzerinde mevcudu bulunan cezaevinde havalandırma sorunundan bahsedilmemiş olması cezaevinde bulunan bireylerin en doğal yaşam ihtiyaçlarının karşılanmadığı bu eksikliğin veya talebin ise bir lüks ihtiyacı gibi algılanmasına yol açmaktadır.
11. Şanlıurfa Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda 16 Haziran 2012 tarihinde yaşanan üzücü olayda da mevsimsel özelliklerin ve koğuşt kapasitelerinin ne derece önemli olduğunu bir kez daha ortaya çıkarmıştır.

12. Buradan hareketle tespitlerde önleyici tedbir olarak yanmayan yatak kullanımına geçilmesi tavsiyesine yer almalıdır.
13. Raporunda cezaevi yasal planının uygulamadaki kullanım şekli ile karşılaştırılması yapılmalı ve koğuş olarak kullanılan yerlerin koğuş veya hücre standartlarından hangilerine sahip olduğu belirtilmesi gerekirdi.
14. Cezaevinde yapılan görüşmelerde, kadın koğuşunda 20 kişi kapasitesi olan koğuşta 67 kişi kalmaktadır. 67 kişinin kullanımı için tek tuvalet mevcuttur. Bazen tuvalet sırasında ilk girenle son girenin karşılaştığı görülmekte olduğu ifade edilmiştir. Bu hususun ciddiyeti konusunda raporda gereken vurgulama yapılmamıştır.
15. İaşe bedeli olan 4 TL günümüz koşullarında bir kişinin günlük ihtiyacını karşılamaktan çok uzaktır. İnsani koşullarda yaşamak için gerekli temel ihtiyaçları karşılaması açısından iyileştirilmesi ve tedavi yardımı sağlanması amacıyla da yeşil kart uygulamasının cezaevlerinde bulunan hükümlü ve tutuklulara da sağlanması gerekmektedir.
16. Cezaevinde 248 hükümlü, 739 tutuklu bulunmaktadır. Tutuklu sayısının bu denli yüksek olması tutukluluk hallerinin uzun sürmesine yani yargılama evresinde yığılma olduğuna işarettir. AB Türkiye 2012 Yılı İlerleme Raporunda da bahsedildiği üzere *“ceza adalet sistemine ve özellikle Ağır Ceza Mahkemelerine dair endişeler dile getirilmiştir. Bu endişeler daha çok, savunma makamının savcılık dosyasına sınırlı erişimi, şüphelilere ilişkin tutuklama veya tutukluluk halinin devam etmesi kararları ve yargılama öncesi tutukluluk sürelerine odaklanmıştır. Yargılama öncesi tutukluluk yerine alternatifler yeterince uygulanmamaktadır. Türkiye’de, tutukluluğuna karşı itiraz edenlerin taleplerini değerlendirecek ve makul bir başarı beklentisi ile yargılama öncesi tutukluluklarının hukuka uygunluğuna ilişkin itiraz imkanı sunacak etkili bir iç hukuk yolu yoktur.”* Bu yığılmanın önüne geçilebilmesi için önleyici çalışmalara hız verilmeli ve tavsiye niteliğinde hazırlanan bu raporda da daha çarpıcı vurgulamalarla tutuklu ve hükümlülerin hak ettiği tespitlere yer verilmeliydi.

SİLİVRİ L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMLARI İNCELEME RAPORU İLE İLGİLİ TESPİTLER :

17. Raporunda, yemek ihtiyacının olabildiğince insan onur ve yaşam standardına uygun şekilde sunulmasının Devlet’in yükümlülükleri arasında yer aldığından bahsedilmiş ancak İzleme kurulunun 30 Aralık 2011 tarihli raporunda da kalori değerleri hareket imkanları dikkate alınarak belirlenmelidir ifadesi yer aldığı halde bu tespit göz ardı edilerek, cezaevlerinde bulunan hükümlü ve tutukluların aldıkları günlük gıdanın insani açıdan alınması gereken günlük gıda olup olmadığı konusunda hiçbir tespiti yer verilmemiştir.

18. Kamuoyunda ODA TV davası olarak bilinen CMK 250. Maddesine göre yetkili İstanbul 16. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 2011/14 esas sayılı dosyasında görülen davanın 30.12.2011 tarihli duruşmasına katılan sanıklara Silivri Cezaevi Jandarma Tabur Komutanlığı görevlileri tarafından yemek verilmemiş, gün boyu süren duruşmada tutuklu olarak yargılanan sanıklar aç bırakılarak kendilerine işkence ve eziyette bulunulmuştur. Bu olaydan yola çıkarak Silivri Cezaevinde bulunan tutuklu ve hükümlülere duruşma günleri öğün yemeklerinin verilip verilmediği hususuna raporda rastlanmamıştır.
19. Kampüste tutuklu ve hükümlü sayısı her geçen gün artmaktadır. Ancak buna paralel olarak sunulan sağlık hizmetlerinde bir artış yapılmamaktadır. Aile hekimliğinin devreye girmesi ile mesai dışında acil sağlık hizmeti verilmeyip hafta sonu ve gece acil vakalarda sıkıntı yaşanmakta, ambulansların geç intikali nedeniyle telafisi imkansız sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Yeterli tıbbi malzeme ve ilaç bulunmayıp, revirlerde nöbetçi olan doktorlardan branşı kadın doğum olan doktorlar görev alırken raporda sağlık skandalı boyutundaki bu gözlemlere de yer verilmemiştir. Kampüste 10.000 kişinin bulunduğu hususu göz önüne alınarak hastane kurup yeterli tıbbi malzeme, tıbbi cihaz, ilaç ve yeterli sayıda uzman doktor ve personelin istihdam edilerek sağlık hizmeti sağlanmalıdır.
20. Raporda koğuş içerisinde bulunan kameraların, münhasıran ortak yaşam alanlarını kayıt altına alacak şekilde konuşlandırılmasının sağlanması belirtilmiştir. Cezaevinde ortak yaşam alanlarının kamera ile kayıt altına alınması Anayasa ile güvence altına alınmış olan özel hayatın gizliliği ilkesi ile bağdaşmamakta ve bu hakkın ihlali niteliği taşımaktadır. Tuncay ÖZKAN, Adil Serdar SAÇAN ve Gürbüz ÇAPAN ile yapılan görüşmelerde tuvalet ve banyo girişleri de dahil olmak üzere ortak alanların 24 saat süre ile kamera kaydının yapılması yasal olmayan bu kayıtların kimler tarafından ve ne kadar süre ile denetlendiğinin bilinmemesi tutuklular üzerinde psikolojik bir işkenceye dönüştüğü belirtilmiş ancak raporda bu işkence göz ardı edilerek koğuş içerisinde dahi bulunan kameraların ortak yaşam alanlarını kayıt alacak şekilde konuşlandırılmasının sağlanması tavsiye edilmiştir. Bu husus asla kabul edilemez.
21. Raporda cezaevi yasal planının uygulamadaki kullanım şekli ile karşılaştırılması yapılmalı ve koğuş olarak kullanılan yerlerin koğuş veya hücre standartlarından hangilerine sahip olduğu belirtilmesi gerekirdi. İzmir Milletvekili Sayın Mustafa Balbay'ın kaldığı koğuş, esasında tecrit hücresi olarak tasarlanmış 5 hücrenin değiştirilmesi ile oluşturulmuştur. Yani imar planındaki hücre ve koğuş sayısı ile uygulamadaki hücre ve koğuş sayısının karşılaştırılması ve fiili durumla hukuksal durumun örtüşüp örtüşmediği hususları göz ardı edilerek hazırlanmış olan rapor gerçeği yansıtmamaktadır.

22. İnsan Hakları Komisyonu Üyesi Sivas Milletvekili Malik Ecder ÖZDEMİR'in de belirttiği üzere tutukluların hükümlülerle aynı ortamda bulundurulmaları ve kendilerine hükümlülere tanınan kadar hak tanınması örneğin, telefonla görüşme hakkının haftada bir kez ve 10 dakika ile sınırlandırıldığı hususuna da raporda yer verilmemiştir.
23. Cezaevinde sistemli bir tecrit uygulaması yapılmaktadır. Aynı koğuştaki kalanların dışında başka tutuklularla asla görüştürülmemekte, Adalet Bakanlığının 45/1 nolu genelgesi uygulanmamakta, ortak sohbet alanlarından yararlandırılmamakta ve telefon etmek için koridorda yürürken karşılaşılan diğer tutuklu ve hükümlülerle selamlaşmaya dahi izin verilmediği, ziyaretçi görüşmelerinden sonra salondaki karşılaşılan diğer tutuklu ve hükümlülerle bile selamlaşmaya engel olduğu tespit edilmiştir. Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler Hakkında 13. Maddesi ile düzenlenen sohbet hakkının tutuklu ve hükümlülere tanınıp tanınmadığı hakkında hiçbir değerlendirmeye raporda yer verilmemiştir. Genelgeye göre; "Güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen istekli hükümlü ve tutuklular, 10 kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde ve idarenin gözetiminde, açık görüş alanlarında veya diğer ortak yerlerdeki sosyal faaliyetler çerçevesinde haftada toplam 10 saati aşmamak üzere sohbet amacıyla bir araya getirilebilir. Bu faaliyet hafta içerisinde açık görüş, avukat ve ziyaretçi görüşlerini aksatmayacak şekilde yaptırılır." Oysaki bu olumsuzluklara raporda yer verilmemiştir.
24. Tutuklu ve hükümlü ziyaretçilerinin bekleme yerleri gün içerisinde akşama kadar beklemeleri söz konusu olabildiğinden, doğal ihtiyaçlarını karşılamaları bakımından cezaevinin şehirden oldukça uzak olması nedeniyle son derece yetersizdir.
25. Raporda cezaevi yasal planının uygulamadaki kullanım şekli ile karşılaştırılması yapılmalı ve koğuştaki kullanılan yerlerin koğuştaki veya hücre standartlarından hangilerine sahip olduğu belirtilmesi gerekirdi. İmar planında cezaevi olarak düzenlenen ancak uygulamada cezaevinde tutulması gereken hükümlü ve tutuklular hücre evlerinde tutulmaktadır. Bu yanlış uygulamalara engel olunması için öncelikle kapasite üzerindeki hükümlü ve tutuklu bulundurulmasının önüne geçilmeli kişilere hareket alanı sağlayacak şekilde kişi kaç m² yaşam alanı ve açık alan düştüğü belirtilmeli ve kapasite artırımdaki maksadın ranza sayısı artırmakla olmayacağı bunun ancak yaşam alanının genişletilmesi ile sağlanabileceği vurgulanmalıdır.
26. Aynı zamanda cezaevi imar planı ruhsatında ihaleye fesat karıştığı gerekçesiyle suç duyurusunda bulunulmuş ancak raporda bu konuyla ilgili hiçbir hususa yer verilmemiştir.

27. Tutuklu ve hükümlülerin bulunduğu hücre ve koşullarda pencerelerden, camlardan içeriye ruzgar, soğuk ve yağmur suyu gelmekte tahliye imkanı ise sadece kovalarla ve kıyafetlerini bu sulara bastırmak suretiyle tuvaletlerde yapılmaktadır. Pencere ve camlardan gelen soğuk hava ve kışın yeterince yanmayan kaloriferler nedeniyle sık sık grip vb. hastalıklar görülmektedir. Zaten sağlık durumları çok iyi olmayan tutuklu ve hükümlülere dayatılan bu koşullar altındaki yaşam şartlarına da raporda yeterince değinilmemiştir.
28. Cezaevi kütüphanesinde tutuklu ve hükümlülerin gerek savunmalarında faydalanabilecekleri, gerekse kaliteli zaman geçirebilmeleri amacıyla daha çok ve çeşitli kitaplara yer verilmeli onları hayata bağlayıcı, topluma kazandırmak ve ıslah edici faaliyetler sağlanmalıdır. Aynı çerçevede bilgisayar ve daktilo imkanı da sağlanmalıdır. Bu konularla ilgili de çarpıcı bir tespit veya öneri getirilmemiştir.
29. Cezaevi girişi ve binalardaki idare amirliklerinde yapay çiçekler yer almaktadır. Bütün bu olumsuzluklar içinde bir peyzaj düzenlemesi yapılarak canlı çiçeklere yer verilmesi daha doğal bir ortam sağlamak adına bir olumlu davranış olacak tutuklu ve hükümlüleri yaşama bağlayacaktır. Raporda bu tür iyileştirme tavsiyelerine yer verilmemiştir.
30. Cezaevinde yapılan görüşmelerde eskiden ayda iki saat olan açık görüş süresinin şu anda ayda bir saat olarak uygulandığı belirtilmiş, bu hak kaybına raporda değinilmemiştir.
31. Cezaevinde yapılan görüşmelerde, Zonguldak Milletvekili Sayın Mehmet HABERAL'ın bulunduğu koğuşun oda ve banyo duvarlarında yer yer dökülmeler ve banyoda kırık ve kararmış fayansların bulunduğu gözlemlenmiştir. Aynı cezaevinde kalan Sedat PEKER'in koğuşunun diğer bütün koşullardan daha farklı ve daha konforlu olduğu görülmüş ve ilgililer tenkit edilmiş, koşullar arasındaki fiziki koşullar standart olması gerekirken bu farklılıklara da raporda yer verilmemiştir.
32. Cezaevinde ciddi boyutlara ulaşan ve sağlığı tehdit eden su sıkıntısının nedeninin ve ciddiyetinin sadece bazı tutuklu ve hükümlülerin çeşmeleri açık bırakmaları nedenine bağlamalarının israf çerçevesinde değerlendirilmesi ise bir diğer garipliklerdir.

ŞANLIURFA E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMLARI İNCELEME RAPORU İLE İLGİLİ TESPİTLER :

33. Şanlıurfa Ceza İnfaz Kurumları İzleme Kurulu'nun dört ay ara ile düzenli olarak komisyona sunduğu raporlarda ısrarla kapasite fazlası tutuklu ve hükümlü bulundurulduğu ve bunun bir an önce azaltılması gerektiği (27.10.2011 tarihli

raporda “aşırı kalabalıktan dolayı sorunlar...”, 21.02.2011 tarihli raporda “izdihama dönüşen kalabalık...”, 02.10.2010 tarihli raporda “kalabalığın izdihama dönüştüğü...”, 02.07.2010 tarihli raporda “kalabalık sorununa acilen bir çözüm bulunması gerektiği...” gibi pek çok çoğaltılabilecek ifadeler) yer almakta ve İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Kanununun 6. Maddesinin 5. Fıkrasında “Komisyonun gerekli görmesi halinde; inceleme konusunun sorumluları hakkında genel hükümlere göre kovuşturma veya işlem yapılabilmesi için, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca Komisyon raporu ilgili mercie bildirilir.” hükmü yer almasına karşılık 16 Haziran 2012 tarihinde yaşanan elim olaya kadar bu konuda düzenleyici hiçbir işlem yapılmadığı, adeta bu üzücü olaya davetiye çıkarıldığı görülmektedir.

34. TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Raporunda ise kapasite fazlası sorununa gereken ciddiyetle yaklaşmadığı gibi cezaevinde üst üste istiflenmiş insanların bu şekilde yaşamlarını sürdürmelerinin nedeni olarak farklı bir husus ortaya atılmış ve “Sayın Başsavcı kapasite fazlalığı sorunu olduğunu ancak buna rağmen hemen her gün ailelerin gelerek Türkiye’nin muhtelif yerlerindeki yakınlarının bu ceza infaz kurumuna nakledilmesini talep ettiklerini ifade etmiştir.” ifadesinden de anlaşılacağı gibi bu sorun aile yakınlarının taleplerine dayandırılmıştır. Bu durum ise hukuka aykırı davranmanın mazereti olamaz.
35. 16 Haziran 2012 tarihinde yaşanan üzücü yangın olayında; kolay yanabilen petrol türevinden olan sünger yatakların birden alev aldığı ifadesinden de anlaşılacağı üzere yanmayan yatakların kullanılması gereği ise raporda yer almamıştır. Bu tür olaylarda önlem almak için tüm cezaevlerinde yanmayan yataklar kullanılmalıdır.
36. Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü ve tutuklulara suyun belirli saatlerde, sınırlı verilmesi nedeniyle yangına anında müdahale sağlanamamıştır. Yangın kovalarla, ilkel yöntemlerle birbirine eklenen hortumlarla söndürülmeye çalışılmış olsa da, yetersiz yangın söndürme sistemi ve yangın alarmı olmadığı için olaylara zamanında, gerekli ve acil müdahalede geç kalınmış ve bu yetersizlikler 13 kişinin hayatını kaybetmesine yol açmıştır.

SONUÇ OLARAK;

İaşe bedeli olan 4 TL günümüz koşullarında bir kişinin günlük ihtiyacını karşılamaktan çok uzaktır. İnsani koşullarda yaşamak için gerekli temel ihtiyaçları karşılaması açısından iyileştirilmesi ve tedavi yardımı sağlanması amacıyla da yeşil kart uygulamasının cezaevlerinde bulunan hükümlü ve tutuklulara da sağlanması gerekmektedir.

Raporlarda Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler Hakkında 13. Maddesi ile düzenlenen sohbet hakkının tutuklu ve hükümlülere tanınıp tanınmadığı hakkında hiçbir değerlendirmeye yer verilmemiştir. Genelgeye göre; *“Güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen istekli hükümlü ve tutuklular, 10 kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde ve idarenin gözetiminde, açık görüş alanlarında veya diğer ortak yerlerdeki sosyal faaliyetler çerçevesinde haftada toplam 10 saati aşmamak üzere sohbet amacıyla bir araya getirilebilir. Bu faaliyet hafta içerisinde açık görüş, avukat ve ziyaretçi görüşlerini aksatmayacak şekilde yaptırılır.”* Oysaki genelgeye uygun şekilde haftada toplam 10 saat sohbet hakkının tutuklu ve hükümlülere tanınıp tanınmadığı hususu değerlendirilip raporlarda yer verilmesi gerekmektedir.

Tutuklu sayısının bu denli yüksek olması tutukluluk hallerinin uzun sürmesine yani yargılama evresinde yığılma olduğuna işaret eder. AB Türkiye 2012 Yılı İlerleme Raporunda da bahsedildiği üzere *“ceza adalet sistemine ve özellikle Ağır Ceza Mahkemelerine dair endişeler dile getirilmiştir. Bu endişeler daha çok, savunma makamının savcılık dosyasına sınırlı erişimi, şüphelilere ilişkin tutuklama veya tutukluluk halinin devam etmesi kararları ve yargılama öncesi tutukluluk sürelerine odaklanmıştır. Yargılama öncesi tutukluluk yerine alternatifler yeterince uygulanmamaktadır. Türkiye’de, tutukluluğuna karşı itiraz edenlerin taleplerini değerlendirecek ve makul bir başarı beklentisi ile yargılama öncesi tutukluluklarının hukuka uygunluğuna ilişkin itiraz imkanı sunacak etkili bir iç hukuk yolu yoktur.”* Bu yığılmanın önüne geçilebilmesi için önleyici çalışmalara hız verilmeli ve tavsiye niteliğinde hazırlanan bu raporlarda da daha çarpıcı vurgulamalarla tutuklu ve hükümlülerin hak ettiği tespitlere yer verilmeliydi.

Raporlarda cezaevlerinde kapasite artırımı ranza ve yer yatakları artırılması suretiyle yapıldığı belirtilmektedir. Oysaki cezaevinde koğuştaki ve açık kısımlarda kişi başına kaç m² alan düştüğü ve normal şartlarda kaç m² alan düştüğü tespitine ve insani yaşam hakkının tutuklu ve hükümlülere sağlanıp sağlanmadığının belirtilmesi gerekirdi. Bu hususları belirtmemiş olsaydık kendimizi inkar etmiş olurduk.

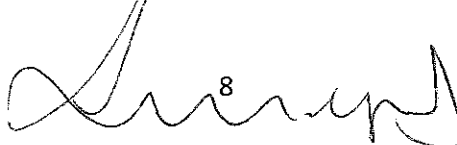
Görünen odur ki TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun cezaevi inceleme raporu gerçekleri yansıtan bir rapor olmaktan ziyade görüşü kurtaran, hak ihlallerini vurgulamayan, önleyici tedbirleri öngörmeyen, cezaevlerinde her şey yolundaymış gibi şikayetlerin ciddiyeti vurgulanmadan hazırlanan rapordaki çoğunluk görüşüne katılmadığımızı arz ederiz.

Saygılarımızla.17.10.2012.

Mahmut TANAL
İstanbul Milletvekili

Levent GÖK
Ankara Milletvekili

Sinan AYGÜN
Ankara Milletvekili

**TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu
Başkanlığı'na**

Silivri L Tipi Ceza İnfaz Kurumu İnceleme Raporu hakkındaki **muhalafet serhim** aşağıdaki gibidir.

Bilgilerinize sunarım.

**Ertuğrul Kürkçü
Mersin Milletvekili**

Raporun IV. İNCELEMELER ve V. SONUÇ başlıklı bölümleri hep birlikte gözlediğimiz Silivri yerleşkesindeki kimi temel sorunları ve tutukluların yakınmalarına yönelik olarak verilen yanıtların eksiklik ve tutarsızlıklarını tam olarak ortaya koymaktan uzaktır.

1. IV. İNCELEMELER başlıklı bölümün “3. Silivri Cumhuriyet Başsavcısı ve Ceza İnfaz Kurumları İdarecileri ile Gerçekleştirilen Değerlendirme Toplantısı” başlıklı altbölümünde “İnceleme sonrası tutuklu ve hükümlüler tarafından Komisyona iletilen şikâyetler ve kurumlarda tespit edilen sorunlar ele alınmıştır” denmekte ancak görüşmenin seyri sırasında Silivri Cumhuriyet Başsavcısı Ali İŞGÖREN’in milletvekillerinin yönelttikleri soru ve taleplere karşı kayıtsız ve buyurgan tavrı rapora yansıtılmamıştır. Görüşme sırasında kurulumuz üyesi Sivas Milletvekili Malik Ejder ÖZDEMİR’in ileri sürdüğü talep ve şikâyetlere yönelik olarak “dilekçe versinler bakarız” şeklindeki umursamaz karşılık, sadece ÖZDEMİR’e değil hepimize yönelikti. Sayın ÖZDEMİR’in ağır tepkisine yol açan bu durum rapora kaydedilmeliydi. Bunun dışında bu bölümde ele alınan konulardan;
- **Sohbet Hakkının Kullandırılmadığına İlişkin Şikâyetler** bahsi, bütün cezaevlerinde dile getirilen bir ortak kısıtla ilgilidir. Sadece Silivri’de değil bütün cezaevlerinde mahpusların yakındıkları bu hususun Genelgeye uygun olduğunun ifade edilmesi, Genelgenin ortaya çıkardığı sonuçların bütün mahpuslar açısından bir sorun olduğu gerçeğini ortadan kaldırmaz. Komisyonumuz bu rejimin serbestleştirilmesinin önünde ne gibi bir engel olduğunu sorgulamalıydı.
- **Su Sorununa İlişkin Şikâyetler** konusuna dair başka pek çok cezaevinde de dinlediğimiz sudan yararlanma saatlerinin sınırlandırılmasının anlaşılması mümkün değildir. Bunun gerekçesi olarak “suyun kötü niyetli kullanımı”nın ileri sürülmesi de kabul edilemez. Su halen Türkiye’de en ucuza sağlanabilen temel kaynaktır. Suyun kısıtlı verilmesinin “tasarruf” maksatlı olduğu dahi bu kısıtlama açısından ikna edici değildir. Taşıma suyla ihtiyaç giderilmesi sırasında, akarsuya oranla daha fazla suyun ziyan olması olasılığı yanında, mahpuslara gerekli donanım sağlanmadığından suyun taşınması, aktarılması, kullanılması sırasında mahpusların eziyete maruz kaldığı da açıktır.

- **Yemeklere İlişkin Olarak** aşırı yağlılık şikâyetleriyle ilgili, “yemeklerin genel anlamda beğenildiği” ifadesinin tatminkar olmadığı açıktır. Bu konuda Silivri yerleşkesinden tahliye olan gazeteci Ahmet Şık’ın söyledikleri gerçeğe bu ifadeden daha uygundur:

“Orada 11 bin kişiye yemek çıkıyor ve herkesi memnun etme şansı olmadığını biliyorum. Bunu asla bir şımarıklık içinde söylemiyorum. Yemek seçen biri değilim. Ama en sağlıklı insanı bile iki yıl Silivri’de besle, çok ciddi hastalık sahibi olur. Yemekler o kadar yağlıydı ki, kevgirden geçiriyorduk. Neden olduğunu bilmiyorum ama plastik kevgir yasak. 5 litrelik pet su şişesinin altını kestik, sönmüş kibritle delikler açtık ve kevgir haline getirdik. Suyunu süzüp yiyorduk.”¹

2. V. SONUÇ başlıklı bölümde Silivri yerleşkesinde tutulan siyasi mahpusların adil yargılamadan yoksunluk ve cezaevi rejiminin tecrit esasına dayandırılmasına dair temel yakınmaları hakkında herhangi bir çıkarsamada bulunulmamaktadır.

“Adil yargılanma” konusu sadece mahpusların ileri sürdükleri bir yakıma da değildir. Başbakan Tayyip Erdoğan birçoğu Silivri yerleşkesinde tutulan eski askerlerin tutukluluğuyla ilgili olarak zamanında şu açıklamada bulunmuştu:

“Şu anda içeride olan insanların hepsi haklı olarak içeridedir diyemeyiz. Kim bilir burada düşünce noktasından, hatta adi suçlardan bile bir çok insan içeriye atılabiliyor. Yanlış hükme mahkum olanlar da var. Beni niçin içeri attıklarını bilemiyorum. Çünkü devletin bütün kitaplarında, Milli Eğitim Bakanlığı’nın kitaplarında olan bir şiiri okuyan insan içeriye giriyor. Bunun hiçbir şeyle izahı yok. Geliyorlar ambalajlıyorlar; o ambalajla içeri koyuyorlar.

“Ben kolay kolay bir silahlı kuvvetler mensubunun bu ülkeden kaçacağına ihtimal vermiyorum. Hatta NATO’da yurt dışında görev yapan personellerimizden bu süreç içerisinde olanlar, çağrılmışlardır ve onlar ailelerini bırakmak suretiyle gelmişler, tutuklanmışlardır. Bu bir inceliklidir. Bir hassasiyet vardır. Öyleyse tutuksuz yargıyorsunuz. Ama bu şekildeki bir yaklaşım hakikaten birçok sıkıntıya neden olmuştur. Üzülerek söylemek durumundayım.”²

Yargı, içinde yaşadığımız dönemde ceza ve infaz rejiminin dolaysız bir parçası haline gelmiştir. Şanlıurfa E Tipi Kapalı Cezaevi Raporu’na şerhimizde de ifade ettiğimiz gibi Türkiye’de 2001’de 81 olan cezaevi nüfus haddi, 2012’de 167’ye yükselmiştir. Yaklaşık aynı dönemler için bu hadlerin Yunanistan’da 76 (2001)/111 (2011), İspanya’da 114 (2001)/150 (2012), Rusya Federasyonu’nda 636 (2001)/502 (2012), ABD’de 730 (2010)/685 (2001) olduğu anlaşılıyor. Kendi içlerindeki göreceli büyüklük farklarına karşın, karşılaştırılan hiçbir ülkede aynı on yıllık dönem içinde Türkiye’deki gibi bir ani sıçrama olmadığı, ceza infaz rejimleriyle kötü ünlü ABD ve Rusya Federasyonu’nda ise gözle görülür bir düşüş olduğu da görülecektir.³

Komisyonumuz, “konu yargıyı ilgilendirdiği” gerekçesiyle “adil yargılama” ilkesinin ihlali yakınmalarını görmezden gelemeyiz. Bir Orgeneral ya da bir vasıfsız işçi olması arasında fark gözetmeden “adil yargılama” hakkı ihlal edilerek hapse atılanların, cezaevi nüfusundaki anormal artışın gerisindeki en önemli siyasi etmen olduğuna dikkati çekmek komisyonumuzun

¹ <http://siyaset.milliyet.com.tr/silivri-yi-bir-de-ahmet-sik-tan-dinleyelim/siyaset/siyasetyazardetay/14.05.2012/1540006/default.htm>

² <http://www.aktifhaber.com/basbakan-erdogandan-basbug-aciklamasi-643138h.htm>

³ http://www.prisonstudies.org/info/worldbrief/vpb_stats.php?area=all&category=wb_poprate

görevidir. Bu uygulamanın adı hukuk literatüründe Düşman Ceza Hukuku'dur ve Özel Yetkili Mahkemeler düzeni bunun için vardır.⁴

Tecrit rejimi ise F-Tipi Cezaevlerinin kurulması girişimlerinden başlayarak Türkiye'nin insan hakları tartışmasının merkezinde yer almaya devam etmektedir. Bu cezaevlerindeki büyük çaplı direniş ve ölümlerin geride kalmış olması bu rejimin benimsendiği ve bununla ilgili tartışmaların son bulduğu anlamına gelmiyor. Türk Tabipleri Birliği'nin 2000'de hazırladığı F-Tipi Cezaevleri Raporu'nun şu yargısı bugün de konuyu aydınlatan temel yaklaşımdır.

“Kanımızca; hazırlanan projede insan unsuru gözardı edilerek, konu sadece güvenlik sorunu olarak algılanmakta ve cezaevi binasından başlayarak tam bir izolasyon hedeflenmektedir. Oysa bizlere tıp biliminin öğrettiği bir konu da insanın toplumsal bir varlık olduğudur. İzolasyonunun insanı kimliksizleştirmek, ağır psikişik ve fizik bozukluklar yaratmak gibi sonuçlarının olduğu bilimsel verilerle ortaya konulmuştur. Fiziksel, sosyal ve psikolojik insani gereksinimleri yok sayan izolasyon yaklaşımı ile hükümlü güven hissi, dayanışma, paylaşım gibi haklardan yoksun bırakılmaktadır.”⁵

---

⁴ <http://auhf.ankara.edu.tr/dergiler/auhfd-arsiv/AUHF-2008-57-04/AUHF-2008-57-04-temel.pdf>

⁵ http://www.ttb.org.tr/eweb/rapor/f_tipi.html